

Franciszek Sadurski

Adwokaci - społecznicy

Palestra 40/7-8(463-464), 161-164

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIA

Franciszek Sadurski

■ Adwokaci – społecznicy

Uwagi niniejsze ograniczam do grupy działaczy z terenu wiejskiego, a mianowicie do adwokatów związanych ze wsią i na tym terenie działających. Chodzi mi wyłącznie o Związek Młodzieży Wiejskiej „Siew”, od 1927 r. Związek Młodej Wsi „Siew”, z terenu województwa lubelskiego. Nie uwzględniam wszystkich działających na tym terenie organizacji. Nie dlatego bym ich nie doceniał lub nie znał, najbardziej jednak czuję się kompetentny do ukazania działalności społecznej młodzieży zgrupowanej w Związku Młodej Wsi „Siew”, organizacji młodego pokolenia chłopskiego, mającej cele wyłącznie wychowawcze. W pracach tej organizacji sam brałem udział. Na terenie wiejskim działały i inne organizacje młodzieżowe. Wymienię chociażby Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej i Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej.

Związek Młodej Wsi „Siew” był jednak najliczniejszą organizacją wychowawczą¹. Drugą z kolei był Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”, powstały w wyniku rozłamu dokonanego w 1928 r., w centralnym Związku Młodzieży Wiejskiej pozostający w orbicie

wpływów Stronnictwa Ludowego. Były to dwie liczące się na terenie wiejskim organizacje.

W tym miejscu chciałbym przypomnieć wielki zlot młodzieży siewowej, który odbył się w Warszawie na Polach Mokotowskich w dniach 18 i 19 czerwca 1937 r. Na zlot przybyło ponad 34 tys. młodzieży chłopskiej z całej Polski. Była to wielka manifestacja Młodej Wsi. Z sześciu kolejnych prezesów Zarządu Wojewódzkiego Związku Młodej Wsi „Siew” w Lublinie w latach międzywojennych, czterej – Lucjan Miketta, Józef Mazurkiewicz, Stefan Sikorski i Stanisław Muszyński – to adwokaci lubelscy, którzy posiadali dosyć rozległą praktykę zawodową. Im właśnie chciałbym poświęcić niniejsze wspomnienia, jako aktywnym działaczom społecznym. Byli członkami Związku Młodzieży Polskiej (ZET)², Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej (ZPMD) i oczywiście Związku Młodej Wsi „Siew”.

Lucjan Miketta był znanym i cenionym adwokatem, mającym szeroką praktykę cywilistyczną. Był prawnikiem wyuczonym na problemy prawa i praworządności, człowiekiem niezwykle wraz-

liwym na ludzką krzywdę. W gimnazjum brał udział w działalności tajnych niepodległościowych organizacji młodzieżowych, m.in. szkolnego Koła POW, Związku Młodzieży Polskiej „Przyszłość” (Pet). Ochotniczo brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. W latach dwudziestych aktywnie działał w Organizacji Młodzieży Narodowej (OMN)³ i Kole Seniorów.

W okresie okupacji niemieckiej przedwojenna Rada Adwokacka została rozwiązana zarządzeniem gubernatora z 9 listopada 1939 r., a w jej miejsce powołane zostały władze komisaryczne. Adwokaci powołali do życia samorząd tajny, składający się z dwóch komitetów, na czele których stanął Stanisław Kalinowski. Do pierwszego z nich wchodził Stanisław Grymiński i Lucjan Miketta, a w skład drugiego Tytus Bortnowski-Daszkiwicz i Otmar Poźniak⁴. Warto dodać, że adwokat Otmar Poźniak był kierownikiem Walki Cywilnej na województwo lubelskie.

Adwokat Lucjan Miketta zmarł po wojnie w Lublinie.

Następcą Miketty na stanowisku prezesa Zarządu Wojewódzkiego „Siewu” został Józef Mazurkiewicz, późniejszy znany adwokat lubelski i poseł na Sejm ostatniej kadencji.

Józef Mazurkiewicz urodził się w 1904 r. w Kurowie. Rodzice posiadali średniej wielkości gospodarstwo rolne. Po ukończeniu gimnazjum w Lublinie wstąpił na Wydział Prawa i Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W okresie nauki gimnazjalnej został członkiem Petu, a podczas studiów uniwersyteckich Zetu. Równocześnie rozpoczął bardzo aktywną działalność w Związku Młodzie-

ży Wiejskiej „Siew”, oraz w OMN i ZPMD.

Już w 1923 r., nie mając jeszcze lat dwudziestu, zostaje członkiem Zarządu OMN, zaś w latach 1924–1926 prezesem Zarządu tego Związku. Funkcję prezesa Zarządu Wojewódzkiego „Siew” pełnił przez dwie kadencje. W latach trzydziestych przez szereg lat kierował pracami lubelskiego Zetu, będąc postacią czołową w okręgu lubelskim.

Józef Mazurkiewicz aktywnie uczestniczył w Jubileuszowym Zjeździe Zetu, w dniach 28–29 listopada 1936 r. w Warszawie, na którym był członkiem Komisji Ideowo-Programowej, wytyczającej dalsze kierunki działania Zetu. Równocześnie nie rezygnował z pracy naukowej, doktoryzując się na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie u prof. Przemysława Dąbkowskiego. Interesowała go szczególnie historia gospodarcza Polski XIX w. oraz rozwój miast na Lubelszczyźnie.

W Sejmie ostatniej kadencji brał udział w pracach Komisji Prawniczej.

Należy dodać, że zawodowo trudnił się adwokaturą, prowadząc kancelarię wraz z adwokatami Stanisławem Sikorskim i Stanisławem Muszyńskim.

We wrześniu zgłosił się ochotniczo do wojska, nie korzystając z przysługującego mu jako posłowi prawa zwolnienia od służby wojskowej. Jako porucznik rezerwy w czasie kampanii wrześniowej dostał się do niewoli i został osadzony w obozie jenieckim w Woldenbergu, biorąc czynny udział w pracach koła prawników przebywających w tym obozie, jako członek kadry wykładowczej⁵.

Po powrocie z niewoli otworzył na krótko kancelarię adwokacką, a następnie poświęcił się całkowicie pracy nau-

kowej na Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej, na którym osiągnął godność doktora Wydziału Prawa. Wydał wiele prac naukowych.

Józefowi Mazurkiewiczowi zawdzięczam wiele. Z jego inspiracji zapisałem się na prawo na KUL-u. Otaczał mnie opieką i udzielał swojej rady i pomocy. W każdej sytuacji mogłem na niego liczyć. Jemu zawdzięczam członkostwo w puławskim Pecie i lubelskim Zecie.

Józef Mazurkiewicz jako profesor zwyczajny umarł 5 października 1977 r. i został pochowany w Lublinie.

Dwaj następni prezesi Zarządów Wojewódzkich „Siewu” Jan Pietras i Ignacy Dziadosz – to typowi działacze społeczni. Nie będąc adwokatami, pochodzili z tego samego pnia ideowego, co ich poprzednicy. Ignacy Dziadosz w latach trzydziestych był dyrektorem Wołyńskiej Izby Rolniczej w Łucku. Po napaści Sowieców na Polskę podzielił los tysięcy Polaków zamieszkałych na Kresach Wschodnich.

Kolejnym prezesem „Siewu” był adwokat Stefan Sikorski. Funkcję tę pełnił przez dwie trzyletnie kadencje. Urodzony w 1905 r. w Piotrkowie Trybunalskim, tak jak i jego poprzednicy ukończył prawo na KUL-u. Działał aktywnie w OMN i Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej. Był członkiem Zetu i uczestniczył w jego Zjeździe Jubileuszowym w 1936 r. w warszawskim Ratuszu.

Kancelarię adwokacką prowadził ze swoimi przyjaciółmi – Józefem Mazurkiewiczem i Stanisławem Muszyńskim.

Zapisał chlubną kartę jako działacz Polski Podziemnej. Już w połowie paź-

dziernika 1939 r. rozpoczął pracę konspiracyjną najpierw w szeregach Służby Zwycięstwu Polsce, a następnie ZWZ i AK. Do kwietnia 1941 r. był oficerem organizacyjnym w Komendzie Okręgu Lubelskiego AK, występując pod pseudonimami „Okon”, „Smoła”, „Stefan” i „Sękowski”. Ze względów bezpieczeństwa przeniesiony do Krakowa na stanowisko oficera organizacyjnego w Komendzie Okręgu Krakowskiego AK. Aresztowany w marcu 1944 r. został następnie rozstrzelany w Krakowie wraz z innymi członkami Komendy Okręgu.

Za działalność konspiracyjną odznaczony został Srebrnym Krzyżem Virtuti Militari.

Ostatnim prezesem Zarządu Wojewódzkiego ZMW „Siew” był adwokat Stanisław Muszyński. Był moim starszym kolegą w gimnazjum puławskim. Po ukończeniu prawa na KUL-u i odbyciu aplikacji sądowej i adwokackiej został w 1937 roku adwokatem. Prowadził kancelarię wspólnie z adwokatami Józefem Mazurkiewiczem i Stefanem Sikorskim.

Zginął we wrześniu 1939 r. w walce z wkraczającymi wojskami sowieckimi.

Na zakończenie chcę podkreślić, że wyniki pracy przedstawionych działaczy-adwokatów były widoczne nie tylko w czasie imponujących manifestacji (np. Zlot Młodzieży w czerwcu 1937 r., dożynki itp.), ale w różnych okresach na zjazdach i konferencjach, na których omawiano sposoby poprawy warunków pracy i życia na wsi.

Spośród tych, którzy brali udział w tych pracach i którzy snuli wizję nowej, sprawiedliwej Polski większość już nie żyje. Należy się im nasza pamięć.

Przypisy:

¹ W latach trzydziestych „Siew” liczył około 180 000 członków, zrzeszonych w około 7000 kół.

² O Zecie pisałem w „Palestrze” 1995, nr 5–6, pt. *Adwokaci Zetowcy*.

³ Organizacja Młodzieży Narodowej (OMN) wyłoniona około 1906 r. Działała głównie w Królestwie Polskim, a także w Galicji i na Litwie. W zaborze pruskim nazywała się Towarzystwem im. Tomasza Zana. W 1927 r. wraz z innymi utworzyła Związek Polskiej Młodzieży Demokratycznej (ZPMD).

⁴ Andrzej Kisza, Zdzisław Krzemiński, Roman Łyczywek: *Historia Adwokatury Polskiej*, s. 144.

⁵ Tamże, s. 158.